

Porteføljestyret for demokrati, styring og fornyelse

Referat

Møte 3/21

Dato 23. september 2021, kl. 09:00 – 15:00
Sted Virtuelt møte

Til stede: Eli Skogerbø (leder)
Jørn Rangnes
Eva Falleth
Matz Dahlberg
Dag Arne Christensen
Gunnar O. Hæreid
Mark Rhinard
Lise Hellebø Rykkja
Anne Cathrin Østebø
Moa Bjørnson (fra sak 31/21)

Forfall:

Observatører: Erik Storm, Finansdepartementet, Grete Haraldsdatter Haugdal, Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Til stede fra Forskningsrådet:

Vidar Sørhus, Berit Berg Tjørhom, Marte-Eline Stryken, Janike Harsheim, Idun Lyngstad (sak 31/21), Solbjørg Rauset, Anne Winsnes Rødland og Jesper Werdelin Simonsen (sak 31/21).

Sak PSDEMOKRAT 26/21 Godkjenning av saklisten

Vedtak: Saklisten godkjennes.

Sak PSDEMOKRAT 27/21 Spørsmål om habilitet

Vedtak: Det er ikke meldt om inhabilitet i noen av sakene.

Sak PSDEMOKRAT 28/21 Referater fra styremøte 2/21, 17. juni 2021

Det var kommet inn tre mindre innspill til endringer i vedlegg 2 referat fra møte 2 2021 med investeringssakene. Disse er nå innarbeidet i dokumentet.

Vedtak: Referatene vedtas med de endringene som foreligger i vedlegg 2.

Sak PSDEMOKRAT 29/21 Prosjektpresentasjon - samarbeidsprosjekt

Marte Eidsand Kjørven fra Institutt for privatrett ved UiO presenterte prosjektet hun leder, "Societal security and digital identities". Dette er et Samarbeidsprosjekt med midler fra DEMOKRAT og IKTPLUS, som startet opp i år. Prosjektet ser på eID, rettsikkerhet og svindel, på

hvordan juss og teknologi kan samspille for å avdekke og redusere sårbarhet knyttet til misbruk av eID, og bidra til å utvikle bedre systemer og løsninger enn vi har i dag.

Porteføljestyret takket for en veldig interessant presentasjon, som berører mange av DEMOKRATs områder.

Vedtak: Ingen vedtak i saken.

Sak PSDEMOKRAT 30/21 Muntlige orienteringer fra administrasjonen

Administrasjonen orienterte om følgende saker:

1. Nye porteføljestyremedlemmer: Både Dag Arne Christensen og Olav Lysne har bedt om å fratre. De har begge bidratt med viktig kompetanse i porteføljestyrets arbeid, og porteføljestyreleder og administrasjon takket så mye for innsatsen. Det jobbes nå med å finne erstattere for disse styremedlemmene.
2. Evalueringer: Forskningsrådet har en relativt sentralisert prosess for evalueringer. Nå er det besluttet å evaluere to virkemiddelordninger av relevans for DEMOKRAT: Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor (IP-O) og Offentlig sektor-ph.d. (OFFPHD). Evalueringsoppdraget lyses ut i høst, og evalueringen skal gjennomføres i 2022. I mandatet inngår det blant annet å vurdere hvordan de to ordningene har fungert, og om det er aktuelt å gjøre endringer for å få dem til å fungere enda bedre etter hensikten.
3. Innspill til LTP: KDs frist for innspill til ny Langtidsplan for forskning og høyere utdanning var 10. september. Det er publisert en nyhetssak på Forskningsrådets nettsider om Forskningsrådets innspill, med lenke til selve innspillet: [Storsatsing på "Norge etter oljen" – Forskningsrådets innspill til ny langtidsplan \(forskingsradet.no\)](https://forskingsradet.no/nyheter/2021/09/10/storsatsing-pa-norge-etter-oljen-forskingsradets-innspill-til-ny-langtidsplan). Der inngår en storsatsing på samfunnsoppdraget "Norge etter oljen" og ambisiøse opptrappingsplaner for grunnforskning, teknisk-industrielle institutter og infrastruktur for forskningsdata. For øvrig kan en kjenne igjen PSDEMOKRATs perspektiver flere steder i innspillet.

Vedtak: Ingen vedtak i saken.

Sak PSDEMOKRAT 31/21 Revisjon av porteføljeplan for DEMOKRAT

Porteføljestyrets leder, porteføljestyrets arbeidsgruppe for porteføljeplanen og administrasjonen oppsummerte fra revideringsarbeidet så langt og presenterte målet med dagens møte.

Siden forrige porteføljestyremøte har det vært avholdt to dialogmøter for innspill, ett dialogmøte med statlige aktører og ett med aktører fra kommunesektoren. Arbeidsgruppa deltok på disse møtene. Aktørene ble også bedt om å sende inn skriftlige innspill og disse er samlet i en mappe på porteføljestyrets sharepoint-område:

<https://forskingsradet.sharepoint.com/:f:/t/extranet/portef%C3%B8ljestyret/Ep3Gg3pnWSIMhSt9k-FjaKMBnk3Kw2X7ZwQJ4uSQFRIPmQ?e=xnQh5R>

Det er kommet en ny mal for porteføljeplanen. Administrasjonen orienterte kort om det som er endret fra forrige mal og om det administrasjonen så langt har begynt å skrive inn av ny tekst. Det vil bli rikelig med anledning til å komme med innspill til tekster og hva som skal vektlegges utover høsten.

Temaet for møtet var diskusjon av porteføljeplanens målbilde. Administrasjonen hadde gjort klart et første utkast til mål, som grunnlag for diskusjon. Porteføljestyret ble delt inn i tre grupper som diskuterte hva som bør være DEMOKRATs samfunns mål og brukermål, med en avsluttende plenumsdiskusjon.

Hovedpunkter fra diskusjonene

Generelt:

- Det er en utfordring at porteføljen er såpass bred og kompleks, det gjør avgrensning mot andre porteføljer litt vanskelig. Det er bra at samfunnsmålene er brede, men det er ønskelig å konkretisere brukermålene mer og få tydeligere fram forskjell mellom samfunns mål og brukermål.
- Begrepsbruk er viktig, bl.a. se nærmere på bruk av ord som motstandsdyktig, robust, nyskapende.
- Hvordan måle effekter?
- Også vanskelig å avklare/avgrense aktørbildet.

Samfunns mål:

- Samhandling mellom offentlig sektor og næringsliv er viktig. Skal offentlig sektor tilrettelegge eller samhandle? Forslag om å flytte det øverste brukermålet til samfunns mål og omformulere det til: Økt samhandling mellom offentlig sektor og næringslivet for å i fellesskap løse samfunnsutfordringer
- Målene kan tydeliggjøres noe, blant annet få fram at sårbarhet ikke bare er en utfordring innenfor økonomi.
- Ønsker konkrete, enkle setninger. Viktige stikkord:
 - Samarbeid mellom forskning, offentlig og privat sektor og sivilsamfunnet
 - Tillit til offentlig forvaltning og det folkevalgte systemet
 - Kunnskapsbasert forvaltning og politikk
 - Et bærekraftig samfunn i tråd med FNs SDG (klimautfordringer)
 - Trygg og sikker samfunnsutvikling
 - Tillit til forskning og innovasjon (manglede tillit til forskning er et stort problem)
 - Robust demokrati for å minske sårbarhet i ulike sammenhenger – i alle våre tema – minske sårbarhet gjennom forskningsfinansiering i alle sammenhenger

Brukermål:

- Hensiktsmessige, funksjonelle og effektive styringsstrukturer/styringsmodeller/virkemidler for offentlige myndigheter som gjør oss i stand til å løse tverrgående, gjenstridige problemer
- Utfordringer og utvikling knyttet til urbanisering, sentrum/periferi, sentralisering/desentralisering (demokrati, tillit, utenforskap/avstand, kompetanse)
- Betydning/utvikling/konsekvenser av regelverk og lovgivning knyttet til samfunnsutfordringene
- Utfordringer knyttet til endringer i velferdsstatens finansielle grunnlag (både grønt skifte og eldrebølge), offentlig sektors rolle
- Behov for å konkretisere hvem brukerne er. Burde disse være synliggjort mer? Definere dem innledningsvis? For eksempel går det an å se på beskrivelsen av brukere i kapittel 2 om anvendelsesområder.
- Definere hva innovasjon er?
- Brukermål må knyttes opp mot tiltakene og bli mer konkrete. Går det an å lage brukermål ut fra typer av virkemidler og hvordan de virker? Hvilken

kombinasjon/balanse av virkemidler kan til sammen hjelpe til med å løse "wicked problems"?

- Kanskje et forskningsmål kan være at det skal være samfunnsrelevant og løsningsorientert forskning for offentlig sektor. Og kritisk forskning (forskning/initiativ som tilbyr ulike perspektiver for å løse samfunnsutfordringer). Men samtidig må det gis rom for fri forskning.
- Mer samarbeid i (forsknings)prosjektene – mellom ulike aktører
- Forskning i offentlig sektor, mål om en mer helhetlig offentlig forvaltning og en mer åpen offentlig forvaltning.
- Bør vi snakke mer konkret om kommuner? Dele opp på ulike nivåer – stat – kommune – og næringsliv – og koble brukermål til nivåer? Blir offentlig forvaltning/sektor for lite konkret?
- Forskerutdanning og rekruttering – brukermål for rekruttering
- Omformulere første brukermål til: Bidra til forskning som gjør offentlig sektor i stand til å møte samfunnsutfordringene
- Tredje brukermål: Endre til bruker til forskningsmiljøer, eller mener vi også offentlige miljøer og næringsliv? Beholde tverrfaglig i en eller annen form.
- Fjerde brukermål: Når brukeren er befolkningen, snakker vi kanskje om en samfunnseffekt? Uansett, viktig å få fram at vi ønsker involvering for å sikre deltakelse og tillit, og kunnskapsutvikling og implementering. Sikre et godt, kunnskapsbasert, offentlig ordskifte.
- Bør andre og femte brukermål slås sammen? Og brukeren i disse målene heller defineres som offentlig forvaltning (evt. sektor)?

Tidsplan for arbeidet videre:

Administrasjonen innarbeider innspill som er kommet opp i porteføljestyremøtet.

- Møte med arbeidsgruppa og administrasjonen i slutten av uke 42.
- I november gjøres hele utkastet til revidert plan tilgjengelig for porteføljestyret for innspill og kommentarer (uke 44).
- Møte med arbeidsgruppa og administrasjonen i uke 46.
- Utkast til revidert porteføljeplan behandles på porteføljestyremøtet i uke 49, 9. desember.
- Utkast til revidert porteføljeplan legges ut på åpen høring desember 2021 – februar 2022.

Det skal også være dialog med berørte departementer i høst. Etter at utkastet har vært på høring, kommer det tilbake til porteføljestyret for ytterligere bearbeiding. Styret i Forskningsrådet skal vedta endelig versjon før sommeren.

Vedtak: *Administrasjonen og arbeidsgruppen for PSDEMOKRAT tar med innspillene fra porteføljestyret i det videre arbeidet med revisjon av porteføljeplanen. PS gir sin tilslutning til tidsplanen som ble lag fram i møtet.*

Sak PSDEMOKRAT 32/21 Investeringsplan og utlysninger

Med utgangspunkt i porteføljeplanen og porteføljeanalysen skulle det utarbeides ny treårig investeringsplan for porteføljen. Administrasjonen presenterte først porteføljeanalysen og deretter forslag til investeringsplan.

Porteføljeanalysen gir et grunnlag for investeringene framover. Arbeidet med porteføljeanalyser er en kontinuerlig prosess. Over tid vil vi få et stadig bedre datagrunnlag og mulighet for

grundigere analyser. Tallgrunnlaget baserer seg på Forskningsrådets merkesystem, og de prosjektene som er merket med tematiske og strukturelle merker som korresponderer med DEMOKRATs budsjettformål. Det er viktig å merke seg at en del av merkene er nye og det kan ta noe tid å få dem godt innarbeidet i praksis.

Årets porteføljeanalyse ga ikke grunnlag for å anbefale store endringer i investeringsplanen.

Investeringsplanen vedtas årlig, selv om den går over tre år. Siden porteføljeplanen er under revidering hadde administrasjonen lagt mest vekt på investeringene i 2022, og mindre vekt på investeringene i 2023 og 2024,. Det var heller ikke foreslått store endringer for 2022, men det var forslag til noen justeringer:

- Fra 2022 opprettes det et nytt budsjettformål, Innovasjonsarena for stat og kommune. Her inngår midlene til FORKOMMUNE, midler til Offentlig sektor ph.d.-ordningen, samt midler til innovasjonsprosjekter som til nå har ligget under IKTPLUSS.
- Det settes av en mindre sum til Koordinerings- og støtteaktivitet (KOS), herunder arrangements- og nettverksstøtte.
- Resterende beløp fra utlysningen på planforskning foreslås inn i fellesutlysning for Arealer under press.
- Porteføljen deltar i NordForsk-utlysning på samfunnsikkerhet.
- Porteføljen deltar med et årlig beløp i FORSTERK-ordningen, som går til aktiviteter som skal øke den nasjonale samfunnsikkerheten av EU-prosjekter med norsk deltagelse.

Porteføljestyret diskuterte forslaget til investeringsplan og sluttet seg til den framlagte planen.

Vedtak: *Porteføljestyret slutter seg til den framlagte investeringsplanen og de foreslåtte prioriteringene i neste års utlysninger, med de merknader og kommentarer som kom fram i møtet. Administrasjonen innarbeider disse i investeringsplanen og i utformingen av de konkrete utlysningstekstene.*

Sak PSDEMOKRAT 33/21 Innspill til plan for forskerrekruttering

Forskningsrådet skal utarbeide en plan for forskerrekruttering. Målet for planen er å finne tiltakspunkter som kan følges opp av Forskningsrådet og som bidrar til å bygge opp den forsknings- og innovasjonskompetansen Norge trenger i framtida. Planen skal ferdigstilles våren 2022. Formålet med denne saken var å få innspill til hva som vil være viktige temaer i en overordnet plan for rekruttering, særlig sett i lys av porteføljestyrets ansvarsområde. Administrasjonen presenterte også noen viktige generelle utfordringer knyttet til kompetanse og kvalitet, kapasitet, karriereutvikling og mobilitet.

Innspill fra porteføljestyret:

- Presentasjonen av generelle utfordringer var treffende og god.
- Etterspør vi for mange rekrutteringsstillinger i Forskningsrådets utlysninger? Omfanget av rekrutteringsstillinger står ikke i forhold til antall forskere som kan gå videre i et karriereløp innenfor forskning. Instituttsektoren kan ikke ansette postdoktorer, det er det kun institusjoner med rett til å tildele doktorgrader, som kan: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-01-31-102> (§ 1-2 (2)). Bør en vurdere om utlysningene skal spesifisere at rekrutteringsstillinger skal være forbeholdt gradsgivende institusjoner? NB! Ordningene med offentlig sektor ph.d. og nærings-ph.d. fungerer godt, der er rammene klare.
- Må unngå at rekrutteringsstillinger i realiteten blir billig arbeidskraft, men fungerer etter hensikten.

- Viktig å nyansere når det gjelder årsaken til at det er mange ph.d.-søkere på noen områder og få på andre. Det kan for eksempel knyttes til arbeidsmuligheter utenfor akademien.
- Er det andre land som har hatt gode strategier det går an å se til? Finnes det evalueringer?
- Er det problematisk med høy internasjonal rekruttering til ph.d.-stillinger, fordi dette gjør at ikke alle rekrutter er like godt rustet til å forske på nasjonale forhold? Og, hvor stor andel av dem blir i Norge?

Vedtak: *Innspillene fra porteføljestyret tas med i det videre arbeid med Forskningsrådets plan for rekruttering.*

Sak PSDEMOKRAT 34/21 Prosedyre for søknadsbehandling IP-O og FKA

Administrasjonen redegjorde for årets utlysning av Innovasjonsprosjekt i offentlig sektor (IP-O) og Førkommersielle anskaffelser (FKA), og om prosedyren for søknadsbehandlingen. Det kom inn totalt 43 søknader om IP-O og to om FKA, hvorav ett hører hjemme i DEMOKRATs portefølje. I søknadsbunken er det mye på digitalisering, fulgt av helse, velferd og omsorg. På temaet DEMOKRAT var med å lyse ut midler til, Ungt utenforskap, kom det inn tre prosjekter. Det ble pekt på ulike mulige årsaker til at det kom inn få søknader på dette temaet.

Mobilisering vil bli tema på et senere porteføljestyremøte. Porteføljestyret ønsket seg bedre kunnskapsgrunnlag om hva som kan være årsaker til at kommuner i mindre grad søker innovasjonsprosjekter. Og porteføljestyret har kompetanse om mobilisering som bør utnyttes i dette arbeidet.

Vedtak: *Porteføljestyret tar prosedyren for søknadsbehandling til etterretning.*

Følgende prosedyre for søknadsbehandling IP-O og FKA vedtas av porteføljestyret:

Gruppe 1: Søknader med minimum 5 i hovedkarakter innstilles til bevilgning og reserveliste. Søknader med høy kvalitet og relevans, som ikke bevilges på grunn av for lite budsjett, vil rangeres på en reserveliste. Vedtak gjøres i desembermøtet.

Gruppe 2: Søknader med relevanskarakter 4 eller lavere, innstilles til avslag. Vedtak gjøres i desembermøtet.

Gruppe 3: Søknader med hovedkarakter 4 eller lavere, avslås en bloc. Vedtas i dette møtet.

Sak PSDEMOKRAT 35/21 Eventuelt

Det var ingen saker under eventuelt.

Vedtak: *Ingen saker under eventuelt.*

Sak PSDEMOKRAT 36/21 Godkjenning av vedtaksprotokoll

Porteføljestyret godkjente vedtaksprotokollen ved møtets slutt.

Vedtak: *Protokollen godkjennes.*